

คำวินิจฉัยของ นายอูระ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้าน ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ และหมายเลขดำที่ ฟ. ๕/๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

คดีทั้งสองเรื่องนี้ มีปัญหาต้องพิจารณาและวินิจฉัยอย่างเดียวกัน จึงให้รวมพิจารณาเข้าด้วยกัน คำร้องที่หนึ่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหนังสือ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แจ้งว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีพฤติการณ์ด้านยาเสพติด และถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียม เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ตามหมายจับของประเทศอิตาลี จากการสืบสวนพบว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สินส่วนหนึ่งเป็นเงินสดฝากไว้ในบัญชีธนาคารในประเทศไทยและยังครอบครองโฉนดที่ดินในประเทศไทยซึ่งเชื่อว่า ชื่อในนามของบุคคลอื่นจำนวนหลายแปลง คณะกรรมการตุลาการจึงได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งแล้วดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าว คณะกรรมการพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า เป็นกรณีที่ปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่ยึดและอายัดไว้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป และจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่า บุคคลที่อ้างว่า เป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับผู้กระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมาก่อน ซึ่งตามมาตรา ๕๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บรรดาเงินและทรัพย์สินดังกล่าว จึงเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ขอให้สั่งรับทรัพย์สินดังกล่าว จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท ของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวก รวมแปดคน ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕

LIART

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่ง ความว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับ โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ ดังนั้น การที่จะใช้บทบัญญัติตามหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บังคับแก่คดี จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลัง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งยังไม่มีฟ้องดำเนินคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งได้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานแต่อย่างใด นอกจากนี้ การขอให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่สองถึงที่เจ็ดตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ก่อให้เกิดความเสียหาย เนื่องจากการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลซึ่งได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ทั้งที่ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้น เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญา ซึ่งการที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินอันเป็นโทษทางอาญาได้นั้น ศาลจะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามของมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น การที่มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

คำร้องที่สอง กรณีสืบเนื่องจากนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ถูกดำเนินคดีข้อหาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดต่อศาลจังหวัดชลบุรี ศาลจังหวัดชลบุรีพิจารณาแล้ว เห็นว่า คดีตกอยู่ในความสงสัย จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ พินาศหายกฟ้อง ททรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราว ที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรีเพื่อขอให้สั่งริบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดก็สิ้นสุดลงไปด้วย ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๒ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพิจารณาเห็นว่า ข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ อาจเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงส่งข้อมูลให้ดำเนินการต่อไป เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ คณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้พิจารณาแล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ รวมทั้งทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนเป็นชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒๓ รายการ รวมมูลค่า ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท ไว้ชั่วคราว ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๔ คณะกรรมการธุรกรรมได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการรวบรวมแล้ว เห็นว่า ททรัพย์สินดังกล่าวที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน

พนักงานอัยการพิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ เคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อนและตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด ได้มีการดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเพื่อให้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินของผู้คัดค้านที่ ๑ กับพวกตกเป็นของแผ่นดิน

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกับพวก รวมห้าคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่ง ความว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้น บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ การขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ คือวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ การที่มาตรา ๕๘ บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดินซึ่งเป็นโทษทางอาญาโดยมิได้คำนึงว่าขณะกระทำความผิดนั้น มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามบทกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษายกฟ้องแล้ว มาใช้บังคับลงโทษทางอาญา จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากศาลได้พิพากษายกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและคดีถึงที่สุดแล้ว การที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้มีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าไว้ชั่วคราวหลังจากนั้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ซึ่งผู้ร้องคัดค้านเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป เกิดการกลั่นแกล้งหรือเลือกปฏิบัติได้ ทำให้สิทธิและเสรีภาพทางด้านทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง เป็นการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ รับรองไว้

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญา กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามในมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา คือ ศาลอาญา ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ตามบทมาตราดังกล่าว จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย แจ้งคำสั่งให้สำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อทราบ พร้อมทั้งได้ให้รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้แทนของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ พันตำรวจเอก พีรพันธุ์ เปรมภูติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พันตำรวจเอก ยุทธบูล ดิสสะมาน รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และคณะ ได้มาชี้แจงและแสดงความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยรองศาสตราจารย์วีระพงษ์ ๙ ชี้แจงว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มีลักษณะที่แตกต่างจากกฎหมายอื่น คือ ประการที่หนึ่ง เป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดขึ้นมา มีทั้งโทษอาญาตามมาตรา ๕ และมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) ตามหมวด ๖ สำหรับโทษทางอาญาได้แก่ โทษจำคุก โทษปรับ และริบทรัพย์สินทางอาญา (Criminal Forfeiture) ต้องดำเนินคดีต่อศาลอาญา หรือศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา ส่วนมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่งให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำเอาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม เหตุผลที่นำมาตราการยึดทรัพย์สินทางแพ่งมาใช้เนื่องจากข้อจำกัดของการริบทรัพย์สินทางอาญาที่จะต้องพิสูจน์ความผิดก่อนจึงจะบังคับโทษได้ ประกอบกับทรัพย์สินที่จะริบทางอาญานั้นหากมีการปกปิด ซ่อนเร้น โอน หรือเปลี่ยนสภาพแล้วจะดำเนินการริบได้ยาก เมื่อการดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินทั้งสองเป็นคนละส่วนกัน ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีจะมีทั้งศาลอาญาและศาลแพ่ง

ประการที่สอง เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่มุ่งดำเนินการทั้งบุคคลและทรัพย์สินพร้อมๆ กัน จึงมีมาตรการพิเศษในกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่

(๑) มาตรการสมคบ (Conspiracy) เพียงแต่ขั้นสมคบก็ต้องรับโทษแล้วถึงหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

(๒) พยายามกระทำความผิด ซึ่งปกติแล้วรับโทษ ๒ ใน ๓ ของความผิดที่พยายาม แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ต้องรับโทษเท่ากับความผิดสำเร็จ

(๓) มาตรการผลักระการพิสูจน์ ซึ่งนำมาใช้กับมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง จากการที่พระราชบัญญัตินี้ใช้มาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) โดยปรากฏในหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ซึ่งเป็นการดำเนินการทางแพ่งต่อตัวทรัพย์สิน (In Rem) และเป็นคนละส่วนกับการดำเนินการทางอาญาต่อบุคคล (In Personam) จึงไม่ต้องอ้างอิงความผิดทางอาญาเพื่อเป็นเงื่อนไขในการยึดทรัพย์สิน เพียงแต่อาศัยเหตุอันควรสงสัย (Probable Cause) ก็เพียงพอที่จะเริ่มกระบวนการยึดทรัพย์สินได้แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องมีการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัย แต่ใช้ “เหตุอันควรสงสัย” คือ พื้นฐานความเชื่ออย่างสมเหตุสมผลว่ามีความผิดเกิดขึ้นซึ่งอาจจะมาจากการพิจารณาข้อเท็จจริงต่างๆ พยานแวดล้อม คำรับสารภาพของเจ้าของทรัพย์สิน จากผู้รับผิดชอบดูแลทรัพย์สิน หรือคำให้การของผู้ร่วมสมคบ เป็นต้น

เมื่อมีการนำเอาเหตุอันควรสงสัยมาแสดงแล้ว เจ้าของทรัพย์สินจะต้องมีภาระในการแสดงตัวและพิสูจน์ว่าทรัพย์สินของตนไม่สมควรจะถูกยึดเพราะเหตุใด โดยใช้หลักผลักระการพิสูจน์ให้เจ้าของทรัพย์สิน ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ ทรัพย์สินนั้นจะถูกยึดให้ตกเป็นของแผ่นดินและสามารถสาวไปถึงการโอนได้หลายทอด

สำหรับปัญหาที่ว่า เป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังไปในทางเป็นโทษแก่บุคคลหรือไม่ นั้น เห็นว่า การดำเนินการกับทรัพย์สินในส่วนนี้เป็นมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่งไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล ไม่ใช่โทษทางอาญา จึงสามารถสืบย้อนรอยทรัพย์สินไปได้ตลอดสาย เพราะทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดนั้น ถือเป็นทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายตั้งแต่วันที่รับมาแล้วแม้เกิดขึ้นก่อนการใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ก็ตาม หากตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น ยังคงมีอยู่ในวันที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บังคับใช้ก็สามารถดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นได้ ไม่ใช่เป็นเรื่องการใช้กฎหมายย้อนหลัง

เกี่ยวกับบทบัญญัติในหมวด ๖ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องทรัพย์สินเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น เห็นว่า แม้ว่าพระราชบัญญัตินี้จะมีบทบัญญัติที่เป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ดังเช่น มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๕ ว่าด้วยการใช้อำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว หรือมาตรา ๕๑ ว่าด้วยการสั่งริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดิน บทบัญญัติดังกล่าวก็ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะได้ตรารับขึ้นโดยอาศัยอำนาจของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง มาตรา ๓๗ วรรคสอง มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๕๐ วรรคสอง ซึ่งเป็นข้อยกเว้นที่รัฐธรรมนูญให้กระทำได้

เกี่ยวกับอำนาจการพิจารณาคดีให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีความผิดทางอาญาอันเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้บังคับแก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ หรือไม่ นั้น ข้อนี้นานาประเทศได้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย คือ เนื่องจากมิได้เป็นการดำเนินคดีต่อตัวบุคคลทางอาญา แต่เป็นมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่งซึ่งดำเนินการต่อทรัพย์สินจึงให้ดำเนินคดีต่อศาลแพ่ง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

พันตำรวจเอก พิรพันธุ์ เปรมภูติ และคณะ ชี้แจงว่า กฎหมายฟอกเงิน ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกที่น่ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้เพื่อดำเนินการกับองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดและผู้กระทำความผิดอาชญากรรมประเภทต่างๆ คือตัวบุคคล (in Personam) และเพื่อจัดการกับตัวทรัพย์สินที่ผิดกฎหมาย (property in rem) โดยไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมเมื่อดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างได้ผล จึงเป็นต้นแบบของประเทศอื่นๆ ในการต่อสู้กับปัญหาการฟอกเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้การฟอกเงิน (Money Laundering) เป็นความผิดทางอาญาแยกออกมาโดยเฉพาะ (Specific Crime) เรียกว่า Money Laundering Control Act of 1986 ซึ่งในตอนแรกมีวัตถุประสงค์ที่จะต่อต้านปัญหาการฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดเท่านั้น แต่ต่อมาเมื่อเห็นว่าผลการบังคับใช้ได้ผลดี จึงมีการเพิ่มเติมถึงการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดกฎหมายที่ระบุเป็น “ธุรกรรมผิดกฎหมายเฉพาะหรือความผิดมูลฐาน (Predicate Crimes)” ทั้งนี้ กฎหมายเกี่ยวกับความผิดในการฟอกเงินนี้เป็นส่วนหนึ่งของ The Anti Drug Abuse Act of 1986 โดยมีมาตรการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีอยู่ ๒ ประการ คือ

๑. มาตรการดำเนินการกับบุคคลในทางอาญา ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้บัญญัติความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดอาญาโดยเฉพาะ และต้องดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาความอาญาปกติ และอยู่ในเขตอำนาจของศาลที่พิจารณาคดีอาญา

๒. มาตรการยึดทรัพย์ทางแพ่ง (Civil Forfeiture Measure) ซึ่งเป็นมาตรการที่สำคัญกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือเป็นมาตรการพิเศษเพื่อดัดวงจรการประกอบอาชญากรรมต่อไปให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจแยกการดำเนินการเป็น ๒ มาตรการ คือ

ก. มาตรการให้มีการยึดหรืออายัด หรือยับยั้งการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้ชั่วคราว ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากอาชญากรเมื่อทราบว่าทางเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเข้าดำเนินการ จะต้องทำการย้าย ชุกซ่อน หรือจำหน่าย จ่าย โอน ทรัพย์สินเหล่านั้น ให้พ้นจากการถูกตรวจสอบ ดังนั้น จะต้องมีการดำเนินการให้เร็วที่สุดนับแต่ทราบเหตุอันควรเชื่อว่าต้องดำเนินการ

ข. มาตรการยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยให้ยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ สำหรับมาตรการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำลายแรงจูงใจสำคัญ (Main motivation) ในการประกอบอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนเป็นจำนวนมาก และถือเป็นทรัพย์สินที่มีค่าหนี ผู้ใดจะมีไว้มิได้ และเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่ง

สำหรับกรณีกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของประเทศไทยนั้น สืบเนื่องจากปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ และได้ตระหนักถึงภัยอันร้ายแรงจากปัญหาดังกล่าว จึงมีนโยบายที่จะมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อจัดการกับการฟอกเงินดังกล่าว ประกอบกับเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ (ค.ศ. ๑๙๘๘) องค์การสหประชาชาติจัดการประชุมว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท (United Nations Convention Against illicit Trafficking in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances 1988) และมีการประกาศใช้อนุสัญญากรุงเวียนนา หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่าอนุสัญญากรุงเวียนนา ๑๙๘๘ (Vienna Convention 1988) ซึ่งกำหนดให้ประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกจะต้องมีมาตรการในการจัดการกับการค้ายาเสพติด ซึ่งรวมทั้งการบังคับให้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาด้วย ทั้งนี้ เพื่อดัดวงจรประกอบอาชญากรรมและขจัดแรงจูงใจในการค้าหากำไรจากกระทำผิดอีกต่อไป ประเทศไทยในขณะนั้นมีกฎหมายและมาตรการรองรับตามเงื่อนไขของอนุสัญญาเวียนนาได้แล้วแทบทุกข้อ เว้นแต่ในเรื่องการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา จึงได้มีการประกาศพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ปรากฏตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ มี ๒ ประการ คือ เพื่อดำเนินคดีกับตัวบุคคลที่กระทำความผิดอาชญาฐานฟอกเงิน และเพื่อดำเนินคดีกับตัวทรัพย์สิน ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ผิดกฎหมาย โดยพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ดำเนินการทางแพ่ง ดังนั้น กฎหมายนี้จึงมีเจตนารมณ์ที่จะเข้าดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายไม่ว่าจะได้มา ณ เวลาใด แม้จะทำการเปลี่ยนสภาพโอนจำหน่ายไปก็ไม่พ้นจากสภาพเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ เนื่องจากถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนับตั้งแต่เวลาที่มีการกระทำความผิด

สำหรับคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านนั้น ผู้แทนสำนักงาน ปปง. มีความเห็นเป็น ๓ ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้แบ่งแยกการดำเนินการออกเป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ การดำเนินการกับบุคคลซึ่งมีโทษทางอาชญาฐานฟอกเงิน และมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่งตามหมวด ๖ ซึ่งเป็นการดำเนินการกับทรัพย์สิน จึงเป็นเรื่องการดำเนินคดีแพ่งมิใช่คดีอาญา โดยมาตรา ๔๕ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ใช้คำว่า ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน จึงมิใช่เป็นเรื่องโทษ ๕ ประการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ประกอบกับนิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ตามมาตรา ๓ จะเห็นได้ว่าเป็นการดำเนินการกับตัวทรัพย์สินโดยเฉพาะ ไม่เกี่ยวกับตัวบุคคลแต่อย่างใด ดังนั้น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด แม้ได้มาก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บังคับใช้ แต่หากทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น ยังคงมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้บังคับ กรณีจึงเป็นการดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่มีอยู่ในขณะที่มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงใช้บังคับได้ มิใช่เป็นการใช้กฎหมายย้อนหลังแต่อย่างใด เนื่องจากมิได้เป็นกรณีการดำเนินคดีอาญาต่อบุคคล ทั้งนี้เทียบเคียงได้กับคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๕/๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๕ นอกจากนี้ ในกรณีของผู้ร้องคัดค้านที่มีการกระทำความผิดยาเสพติดและถูกจับกุมที่ต่างประเทศแต่เมื่อมีการโอนเงินเข้ามาในประเทศไทยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องที่เป็นคนไทย อันเป็นความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น ทรัพย์สินที่โอนมาจึงเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน จึงดำเนินการทรัพย์สินดังกล่าวตามหมวด ๖ ได้ แม้ว่าเกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ประการที่สอง เมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษที่ไม่ได้ดำเนินคดีอาญากับตัวบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดด้วย เมื่อพิจารณาจากอารัมภบทของกฎหมายที่ระบุไว้ชัดเจนว่ามีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแล้ว การโต้แย้งดังกล่าวจึงเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต เนื่องจากบทบัญญัติได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญให้กระทำได้ ประกอบกับผู้ร้องคัดค้านควรใช้สิทธิโต้แย้งทางศาลแพ่งในการพิสูจน์ความชอบด้วยกฎหมายของทรัพย์สินดังกล่าวตามข้อพิสูจน์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๐ แทนที่จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ดังนั้น หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

ประการที่สาม เมื่อการดำเนินการตามหมวด ๖ เป็นมาตรการที่ดำเนินการกับทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด เมื่อเป็นมาตรการต่อทรัพย์สินจึงเป็นคดีแพ่งมิใช่คดีอาญา การที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายแล้ว

ผู้แทนสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือเพิ่มเติม สรุปว่าที่ต้องประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เนื่องจากปัจจุบันผู้กระทำความผิดมีการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปเปลี่ยนสภาพซึ่งเรียกว่า “การฟอกเงิน” เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปกระทำความผิดต่อไปได้อีก จึงทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดเหล่านั้น ซึ่งเจตนารมณ์ของการประกาศใช้เพื่อดำเนินการกับ (๑) ตัวบุคคล คือผู้กระทำความผิดฟอกเงิน (๒) ตัวทรัพย์สินซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด นอกจากนั้นยังปรากฏคำอธิบายไว้ในอารัมภบทของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ไว้ว่า พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งตามมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่มีบทกำหนดโทษในทางอาญาแต่เป็นมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil forfeiture measure) โดยแท้มิได้เกี่ยวข้องกับการดำเนินการใดกับบุคคลแต่ประการใด สำหรับมาตรการในการดำเนินการกับตัวทรัพย์สินนั้น

มีกรอบของกฎหมายที่เน้นที่ “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” เท่านั้น หากเป็นทรัพย์สินที่มีได้เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้ว สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง คือ ไม่อาจดำเนินการได้ แต่ถ้าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้วก็สามารถดำเนินการตามความในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อนุญาตให้ดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ ดังปรากฏตามความในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ทั้งยังมีขั้นตอน กระบวนการที่ชัดเจนตามลำดับ ตั้งแต่การตรวจสอบทรัพย์สินในเบื้องต้นโดยการรวบรวมพยานหลักฐาน (มาตรา ๔๘) เมื่อปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ดุลพินิจในการสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินคือศาลแพ่ง (มาตรา ๕๕) ซึ่งเป็นศาลสถิตยยุติธรรม จึงเป็นที่ประจักษ์ว่าบทบัญญัติในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มิได้เป็นการบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะแต่อย่างใด ดังเห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ที่บัญญัติว่า “การดำเนินการทางศาลในหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม”

ผู้ร้องคัดค้านใช้สิทธิแห่งตนโดยไม่สุจริต ตามมาตรา ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” ผู้ร้องคัดค้านยกเอาบทบัญญัติในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ขึ้นมาคัดค้านโดยอ้างเพียงมาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เท่านั้น มิได้ยกบทบัญญัติมาตรา ๕๕ ขึ้นมากล่าวอ้างเป็นข้อคัดค้านด้วย เนื่องจากผู้ร้องคัดค้านรู้ หรือควรรู้อยู่แล้วว่า บทบัญญัติตามความในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เป็นมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่งโดยแท้ การใช้สิทธิคัดค้านจึงไม่สุจริต นอกจากนี้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เป็นกฎหมายที่ได้รับการรับรองไว้ให้มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่ได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง เป็นไปตามมาตรา ๒๕ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามความในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ เมื่อมีการกระทำความผิดมูลฐานใด ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ซึ่งมี ๗ ประเภท คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(๒) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็ก และผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณีหรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(๓) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(๔) ความผิดเกี่ยวกับการรั้งยกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริต ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน นั้น

(๕) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(๖) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือริดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่หรือช้องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา

(๗) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จะรายงานให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ พ.ศ. ๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

LI RT

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ประสานในรายละเอียดกับพนักงานสอบสวน เมื่อปรากฏว่า มีการกระทำความผิดมูลฐานและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งบัญญัติว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า

(๑) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน

(๒) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ

(๓) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ (๒)

ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (๑) (๒) หรือ (๓) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะออกคำสั่งเป็นหนังสือ มอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นผู้ถูกกล่าวหาในการกระทำความผิด เพื่อทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน โดยมี ๕ ขั้นตอนที่สรุปได้ดังนี้

(๑) การสืบสวน เพื่อพิสูจน์ทราบว่ามีกระทำความผิดมูลฐาน

(๒) การรวบรวมพยานหลักฐาน คือ วัตถุพยาน พยานเอกสาร เช่น หมายจับ บันทึกการจับกุม คำพิพากษา รายงานผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง ฯลฯ

(๓) การสอบสวนพยานบุคคล ได้แก่ ประจักษ์ที่รู้เห็นเหตุการณ์ พยานแวดล้อม กรณี เป็นต้น

(๔) การตรวจสอบทรัพย์สินเบื้องต้น เช่น บ้านพัก ที่ทำงาน ยานพาหนะ กิจการหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องพร้อมเอกสารหลักฐานที่แสดงกรรมสิทธิ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โฉนดที่ดิน ทะเบียนบ้าน คู่มือการจดทะเบียนยานพาหนะ การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน บริษัท ฯลฯ

(๕) การประชุมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบพยานหลักฐานที่รวบรวมมา ซึ่งประกอบไปด้วย พนักงานสืบสวนสอบสวนฝ่ายตำรวจ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยจะเชิญให้พนักงานอัยการผู้เกี่ยวข้อง ร่วมประชุมตรวจสอบพยานหลักฐาน เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดกระทำความผิด จึงยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอรับความเห็นชอบในการออกหมายจับ (ตามนัยมาตรา ๒๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐) และ/หรือหมายค้น เพื่อดำเนินการต่อไป

ขั้นตอนที่ ๒ เมื่อพนักงานสอบสวน พิจารณาว่า หากส่งมอบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้ดำเนินการตามความในหมวด ๖ คือ ตามนัยมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทางราชการมากกว่า ทางพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะนำเรื่องเสนอต่อคณะกรรมการธุรกรรม พิจารณานำมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกอบกฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๓) ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๓ แล้วดำเนินการตามมติคณะกรรมการธุรกรรม ซึ่งมีอำนาจยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราวไม่เกิน ๙๐ วัน

ขั้นตอนที่ ๓ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือ ต้องรวบรวมพยานหลักฐาน โดยมีซักซ้อม ทั้งแจ้งคำสั่งการยึด/อายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้กับเจ้าของหรือผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้มาพบและแสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นมีใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ขั้นตอนที่ ๔ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ สามารถรวบรวมพยานหลักฐานจนปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ก็จะเสนอให้คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณา ในกรณีที่คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่ปรากฏหลักฐาน เชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จะมีมติให้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาล (แพ่ง) มีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็วตามความในมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒

ขั้นตอนที่ ๕ เมื่อศาลแพ่งรับคำร้องจากพนักงานอัยการและทำการไต่สวนแล้ว ศาลแพ่งจะมีคำสั่งให้ยึดและ/หรืออายัดทรัพย์สินนั้นโดยให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินนั้น พร้อมกับนัดวันนั่งพิจารณาคดีโดยใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้โดยอนุโลม (มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒) เมื่อความปรากฏแก่ศาลแพ่งว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน ฟังไม่ขึ้น ศาลแพ่งจะออกคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน (ดู มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒)

ในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากในช่วงประมาณ ต้นทศวรรษที่ ๑๙๘๐ การลักลอบยาเสพติดให้โทษแพร่ระบาดไปทั่วโลก ลำพังประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถป้องกันและปราบปรามอย่างได้ผล ทั้งมีรูปแบบในการปกปิด ซ่อนเร้นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทำให้ยากและเกิดปัญหา ในการปราบปรามอาชญากรรม คือ “การฟอกเงิน” (Money Laundering)

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ (ค.ศ. ๑๙๘๘) องค์การสหประชาชาติ (United Nations) จัดการประชุม ว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotics and Psychotropic Substances 1988) และ มีการประกาศใช้อนุสัญญากรุงเวียนนา หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า อนุสัญญากรุงเวียนนา ๑๙๘๘ (Vienna Convention 1988) ซึ่งกำหนดให้ประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกจะต้องมีมาตรการในการจัดการกับ การค้ายาเสพติด ซึ่งรวมทั้งการบังคับให้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาด้วย ทั้งนี้ เพื่อตัดวงจรประกอบอาชญากรรมขจัดแรงจูงใจในการค้าหากำไรจากการกระทำผิดอีกต่อไป

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศแรกที่น่ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินมาใช้เพื่อดำเนินการกับองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดและผู้กระทำความผิด อาชญากรรมประเภทต่าง ๆ คือ ตัวบุคคล (in Personam) และเพื่อจัดการกับทรัพย์สินที่ผิดกฎหมาย (property in rem) โดยไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรม ของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม เริ่มตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๕ (ค.ศ. ๑๙๘๒) และถือเป็นต้นแบบ ของประเทศอื่นที่จะดำเนินการกับปัญหาการฟอกเงินทั้งในและต่างประเทศ ได้พัฒนาแผนการมาตรการ และยุทธวิธีในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาโดยตลอด เพื่อไม่ให้ธนาคารและสถาบันการเงิน รวมทั้งธุรกิจต่าง ๆ ตกเป็นเครื่องมือของอาชญากร นักฟอกเงิน มีการดำเนินการอย่างจริงจังเกี่ยวกับ คดีฟอกเงินและการละเมิด ข้อบังคับในการรายงานธุรกรรมที่กฎหมายกำหนดทั้งในด้านการตรวจสอบ ยึดหรืออายัดเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ ตลอดจนการร่วมมือระหว่างประเทศกับรัฐบาลของ ประเทศต่าง ๆ ในการสืบสวน การดำเนินคดี การส่งผู้ร้ายข้ามแดน และการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินที่รับได้ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้การฟอกเงิน (Money Laundering) เป็นความผิดทางอาญาแยกออกมาโดยเฉพาะ (Specific Crime) นับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๖ เรียกว่า Money Laundering Control Act of 1986 ซึ่งในตอนแรกมีวัตถุประสงค์ที่จะต่อต้านปัญหา การฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด เท่านั้น แต่ต่อมาเมื่อเห็นว่าผลการบังคับใช้ได้ผลดี จึงมีการเพิ่มเติม

ถึงการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดกฎหมายตามที่ระบุเป็น “ธุรกรรมผิดกฎหมายเฉพาะ” (Specific Unlawful Activity) หรือความผิดมูลฐาน (Predicate Crimes) ทั้งนี้ ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนา หรือรู้ (Knowing) ว่าเป็นเงินสกปรก การมีเจตนาหรือรู้ในที่นี้หมายความรวมถึงการจงใจละเลยหรือไม่กระทำการ (ที่เรียกว่า Willful Blindness หรือ Deliberate Ignorance หรือ Conscience Avoidance) กฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน มีกฎหมายว่าด้วยความลับทางการธนาคาร (Bank Secrecy Act) บังคับให้มีการรายงานธุรกรรมเงินสดและการจัดเก็บข้อมูลในดอนตันทศวรรษ ๑๙๗๐ สหรัฐอเมริกามีปัญหาการหลบเลี่ยงภาษี การละเมิดกฎหมายหลักทรัพย์และอาชญากรรมอื่น ซึ่งใช้สถาบันการเงินทั้งในและนอกประเทศในการฟอกเงินที่ได้มา จึงได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยความลับทางการธนาคาร (Bank Secrecy Act) ขึ้นมา และให้อำนาจกระทรวงการคลังในการออกกฎ ซึ่งบังคับให้สถาบันการเงินและผู้เกี่ยวข้องต้องจัดทำรายงานและการเก็บรักษาข้อมูลเรียกว่า BSA Regulations การบังคับให้รายงานและเก็บรักษาข้อมูลดังกล่าวก็เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างร่องรอยทางเอกสาร (Paper Trail) หรือร่องรอยทางการเงิน (Money Trail) เพื่อติดตามเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายไปหาต้นตอของผู้กระทำความผิด

สำหรับประเทศไทย เห็นว่า ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ และได้ตระหนักถึงภัยร้ายแรงดังกล่าว จึงมีนโยบายที่จะมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อจัดการกับการฟอกเงินและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ องค์การสหประชาชาติได้ประกาศใช้อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotics and Psychotropic Substances 1988) หรือเรียกชื่อย่อว่า อนุสัญญากรุงเวียนนา ๑๙๘๘ (Vienna Convention 1988) ซึ่งกำหนดให้ประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกจะต้องมีมาตรการในการจัดการกับการค้ายาเสพติด ซึ่งรวมทั้งการบังคับให้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาด้วย ทั้งนี้ เพื่อตัดวงจรประกอบอาชญากรรม ต่อมารัฐสภาได้ผ่านกฎหมาย และได้ประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒

สำหรับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้แบ่งแยกการดำเนินการออกเป็นสองประการ คือ ประการแรกซึ่งปรากฏในหมวด ๑ บททั่วไปเป็นการดำเนินการกับบุคคลซึ่งมีโทษทางอาญาฐานฟอกเงินต้องดำเนินการตามกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาปกติ และอยู่ในเขตอำนาจของศาลที่พิจารณาคดีอาญา และประการที่สอง ซึ่งอยู่ในหมวด ๖ เป็นมาตรการ

ยึดทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture Measure) ซึ่งมีที่มาจากกฎหมายต้นแบบสหประชาชาติ (UN Model Law) ซึ่งมีเจตนารมณ์เป็นการดำเนินการกับทรัพย์สินโดยเฉพาะอย่างยิ่งตามมาตรา ๕๕ ให้ยื่นต่อศาลแพ่ง และให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบังคับโดยอนุโลม ซึ่งเป็นเรื่องการค้าดำเนินคดีแพ่งมิใช่คดีอาญา และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งบัญญัติว่า “โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (๑) ประหารชีวิต (๒) จำคุก (๓) กักขัง (๔) ปรับ (๕) ริบทรัพย์สิน” แต่ตามมาตรา ๔๕ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว” ซึ่งใช้คำว่า ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน มิใช่เป็นเรื่องโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ และไม่ใช้โทษทางอาญา ประกอบกับตามมาตรา ๓ ได้นิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ไว้ว่า (๑) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นการกระทำความผิดมูลฐาน (๒) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ (๒) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) และ (๒) ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (๑) (๒) หรือ (๓) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นบุคคลใดหรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด” ซึ่งเป็นการดำเนินการกับตัวทรัพย์สินโดยเฉพาะไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ในหมวด ๖ เป็นมาตรการยึดทรัพย์ทางแพ่ง และเป็นกฎหมายพิเศษที่ต้องการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น กรณีนี้สามารถเทียบได้กับคำพิพากษาฎีกา ที่ ๒๑๕/๒๕๓๕ ระหว่าง พนักงานอัยการ กรมอัยการ ผู้ร้องกับผู้คัดค้าน ในคดีปกครองตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยตอนหนึ่งว่า “ผู้คัดค้านฎีกาอ้างเหตุประการหนึ่งว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ไม่มีผลย้อนหลังไปบังคับทรัพย์สินหลายรายการของผู้คัดค้านที่ได้มาก่อนที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ เห็นว่า พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับถึงทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้มาโดยมิชอบและยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น หรือบุคคลอื่นซึ่งถือกรรมสิทธิ์ไว้แทน ที่กฎหมายนี้บัญญัติให้ศาลสั่งให้

ทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาโดยมิชอบตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๒๐ นั้น เป็นเพียงวิธีการทางวินัยเท่านั้น มิใช่การลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอาญาอันจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของหลักกฎหมายที่ว่าบุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและได้กำหนดโทษไว้ ดังนั้น กฎหมายนี้ย้อนหลังไปบังคับถึงทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้มาโดยมิชอบและยังคงมีอยู่ในขณะที่กฎหมายนี้ใช้บังคับได้ เพราะการได้ทรัพย์สินมาโดยมิชอบด้วยหน้าที่นั้นเป็นการผิดวินัยตั้งแต่ได้รับมา”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ทันสมัย มีมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง คือเป็นการดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด มิได้เป็นการดำเนินคดีกับบุคคล จึงไม่มีข้อสงสัยเรื่องการดำเนินคดีกับบุคคลในทางอาญา จึงใช้คำพิพากษาฎีกามาเป็นบรรทัดฐานได้ ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทยมีมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๒ ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะมาตรา ๕๘ ได้บัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่าก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้” ดังนั้น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด แม้ได้มาก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ใช้บังคับ ก็สามารถดำเนินการเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินนั้นได้ มิใช่เป็นการใช้กฎหมายย้อนหลังแต่อย่างใด

ที่ผู้ร้องคัดค้านอ้างว่า หมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นั้น รัฐธรรมนูญบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และในหมวด ๖ ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๘ เห็นได้ชัดเจนว่ามีโทษทางอาญา โดยเฉพาะตามความในมาตรา ๕๘ บัญญัติให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม ผู้ร้องคัดค้านจึงควรใช้สิทธิด้วยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งตามมาตรา ๕๐ ซึ่งมีอำนาจเหนือคดีดังกล่าว พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแล้วกรณีมีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๘) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในเวลาที่ทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๒๓๕ บัญญัติว่า “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”

มาตรา ๒๖๔ บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางราชการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของกลุ่มความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

มาตรา ๔๘ “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ”

มาตรา ๔๙ “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุนข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขานุการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขานุการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขานุการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขานุการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขานุการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งล่าสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน”

มาตรา ๕๐ “ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๘ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

- (๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ
- (๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

LIART

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ”

มาตรา ๕๑ “เมื่อศาลทำการได้ส่วนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๕ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการได้ส่วนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต”

มาตรา ๕๓ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลได้ส่วนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้ เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้”

มาตรา ๕๔ “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๕ “หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๔๕ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า”

มาตรา ๕๖ “เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๔๘ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๗ “การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด หรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือที่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

มาตรา ๕๘ “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๕๙ “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

ตามปัญหาข้อแรกที่ว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๙ ข้อนี้พิจารณาข้อโต้แย้งของผู้ร้องแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวของคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ ปปง. กรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน มาตรา ๔๙ วรรคสอง ถึงวรรคหก เป็นเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะพิจารณาก่อนยื่นคำร้องต่อศาล มาตรา ๕๐ เป็นเรื่องของผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินที่จะยื่นคำโต้แย้งต่อศาลก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ มาตรา ๕๑ วรรคสอง เป็นเรื่องสิทธิของผู้ที่อ้างว่า เป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน

ที่จะได้แย้งตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ เป็นเรื่องที่ถูกหมายบัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์หลังจากที่ศาลมีคำสั่ง มาตรา ๕๓ เป็นเรื่องการคืนทรัพย์สินของศาลแพ่งภายหลังมีคำสั่ง มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๗ เป็นเรื่องการดำเนินการในลักษณะการบังคับคดีภายหลังศาลแพ่งมีคำสั่ง มาตรา ๕๘ เป็นเรื่องที่ถูกหมายบัญญัติถึงขอบเขตการใช้บังคับกฎหมายในหมวด ๖ กับกฎหมายอื่น และมาตรา ๕๙ เป็นเรื่องเขตอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาว่าด้วยการดำเนินการทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว

คงมีข้อต้องพิจารณาวินิจฉัยเฉพาะมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕

พิจารณาแล้ว ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรง มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง โดยทั่วไป ประเทศต่างๆ จึงหามาตรการทางกฎหมายเพื่อจัดการกับการฟอกเงินและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ องค์การสหประชาชาติได้ประกาศอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทหรือเรียกชื่อย่อว่า อนุสัญญากรุงเวียนนา ๑๙๘๘ (Vienna Convention 1988) ซึ่งกำหนดให้ประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกจะต้องมีมาตรการในการจัดการกับการค้ายาเสพติด ซึ่งรวมทั้งการบังคับให้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาด้วย ทั้งนี้ เพื่อตัดวงจรประกอบอาชญากรรม

ปัญหาเกี่ยวกับการฟอกเงิน ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกที่น่ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้เพื่อดำเนินการกับองค์กรอาชญากรรม ยาเสพติด และผู้กระทำความผิดอาญาประเภทต่างๆ คือ ตัวบุคคล (in Personam) และเพื่อจัดการกับตัวทรัพย์สินที่ผิดกฎหมาย (property in rem) โดยไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม เมื่อดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างได้ผล จึงเป็นต้นแบบของประเทศอื่นๆ ในการต่อสู้กับปัญหาการฟอกเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้การฟอกเงิน (Money Laundering) เป็นความผิดทางอาญาแยกออกมาโดยเฉพาะ (Specific Crime) เรียกว่า Money Laundering Control Act of 1986 ซึ่งในตอนแรกมีวัตถุประสงค์ที่จะต่อต้านปัญหาการฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด แต่ต่อมาได้เพิ่มเติมถึงการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดกฎหมายที่ระบุเป็น “ธุรกรรมผิดกฎหมายเฉพาะหรือความผิดมูลฐาน (Predicate Crimes)” ทั้งนี้ กฎหมายเกี่ยวกับความผิดในการฟอกเงินนี้เป็นส่วนหนึ่งของ The Anti Drug Abuse Act of 1986 โดยมีมาตรการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอยู่ ๒ ประการ คือ

๑. มาตรการดำเนินการกับบุคคลในทางอาญา ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้บัญญัติความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดอาญาโดยเฉพาะ ต้องดำเนินการตามกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญา และอยู่ในเขตอำนาจของศาลที่พิจารณาคดีอาญา

๒. มาตรการยึดทรัพย์ทางแพ่ง (Civil Forfeiture Measure) ซึ่งเป็นมาตรการที่สำคัญกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือเป็นมาตรการพิเศษเพื่อตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมต่อไปให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจแยกการดำเนินการเป็น ๒ มาตรการ คือ

ก. มาตรการให้มีการยึดหรืออายัด หรือยับยั้งการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้ชั่วคราว ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากอาชญากรเมื่อทราบว่าจะเข้าดำเนินการ จะต้องทำการยกย้าย ชุกซ่อน หรือจำหน่าย จ่าย โอน ทรัพย์สินเหล่านั้น ให้พ้นจากการถูกตรวจสอบ ดังนั้น จะต้องมีการดำเนินการให้เร็วที่สุดนับแต่ทราบเหตุอันควรเชื่อว่าต้องดำเนินการ

ข. มาตรการยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยให้ยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ สำหรับมาตรการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำลายแรงจูงใจสำคัญ (Main motivation) ในการประกอบอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนเป็นจำนวนมาก และถือเป็นทรัพย์สินที่มีค่าหนี ผู้ใดจะมีไว้ไม่ได้ และเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่ง

สำหรับกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของประเทศไทยนั้น ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาเสียดังกล่าวและปัญหาการฟอกเงิน เพื่อดำเนินการกับองค์กรอาชญากรรมเสียดังกล่าวและผู้กระทำความผิดอาญาประเภทต่างๆ ทั้งเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดและทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด จึงได้ดำเนินการให้มีกฎหมายออกมาใช้บังคับ กฎหมายและมาตรการตามกฎหมายดังกล่าวสอดคล้องกับเนื้อหาของอนุสัญญากรุงเวียนนา ๑๙๘๘ และได้มีการประกาศพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ เป็นต้นมา ปรากฏเหตุผลที่ต้องออกพระราชบัญญัตินี้ว่า เนื่องจากปัจจุบันผู้ประกอบการอาชญากรรมซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภท ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่างๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าวสมควรกำหนดมาตรการต่างๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม

การฟอกเงินฯ ได้ถือตามหลักอนุสัญญากรุงเวียนนา ๑๙๘๘ และหลักกฎหมายของนานาประเทศ มีมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอยู่ ๒ ประการ คือ ดำเนินการกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินประการหนึ่ง กับดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่กำหนดว่าเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินที่มีค่าหนี บุคคลไม่อาจถือกรรมสิทธิ์ได้อีกประการหนึ่ง ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้แบ่งออกเป็นสองประการ คือ ประการที่หนึ่ง หมวด ๑ เป็นหมวดทั่วไป เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลซึ่งมีโทษทางอาญา ประการที่สอง เป็นมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง ซึ่งอยู่ในหมวด ๖ ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ มาตรการในการยึดทรัพย์สินเป็นมาตรการในทางแพ่ง เพื่อจัดการกับตัวทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายไม่มีบทกำหนดโทษในทางอาญา ไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล โดยมีขั้นตอนดำเนินการตรวจสอบในชั้นของเลขาธิการ ปปง. ในชั้นพิจารณาของพนักงานอัยการที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และในชั้นพิจารณาของศาลที่จะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน จะเห็นได้ว่า ในหมวด ๖ นี้ เป็นมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง และเป็นกฎหมายพิเศษที่ต้องการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดกรณีเช่นนี้ ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๒๑๕/๒๕๓๕ ระหว่าง พนักงานอัยการ กรมอัยการ ผู้ร้องกับผู้คัดค้าน ในคดีปกครองตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ วินิจฉัยเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ว่า พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับถึงทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้มาโดยมิชอบและยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น หรือบุคคลอื่น ซึ่งถือกรรมสิทธิ์ไว้แทน ที่กฎหมายนี้บัญญัติให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาโดยมิชอบตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๒๐ นั้น เป็นเพียงวิธีการทางวินัยเท่านั้น มิใช่การลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอาญาอันจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของหลักกฎหมายที่ว่าบุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและได้กำหนดโทษไว้ ดังนั้นกฎหมายนี้ย้อนหลังไปบังคับถึงทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้มาโดยมิชอบและยังคงมีอยู่ในขณะที่กฎหมายนี้ใช้บังคับได้ เพราะการได้ทรัพย์สินมาโดยมิชอบด้วยหน้าที่นั้นเป็นการผิดวินัยตั้งแต่ได้รับมา คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจึงอาจนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานในกรณีนี้ได้

ที่ผู้ร้องได้แย้งว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลว่าจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา

เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้นั้น เห็นว่า ได้วินิจฉัยในตอนต้นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ เป็นบทบัญญัติที่มุ่งดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่กำหนดว่า เป็นความผิดมูลฐานไม่ได้ดำเนินการกับบุคคลและไม่มีโทษทางอาญาฐานฟอกเงิน ไม่ถือว่าเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ จึงอาจดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นได้ ทั้งก่อนขณะหรือกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อ มาตรา ๓๒

ตามปัญหาข้อต่อมาที่ว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติออกมาโดยเฉพาะ แสดงว่า หากเห็นว่ามี ความจำเป็นก็สามารถออกเป็นบทกฎหมายเฉพาะมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ และตามวรรคสอง บัญญัติต้องเป็นการใช้บังคับทั่วไป มิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งบทกฎหมายฉบับดังกล่าวบัญญัติขึ้นใช้บังคับเป็นการโดยทั่วไป ทั้งได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย ดังปรากฏในคำปรารภของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ว่า พระราชบัญญัติมีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นบทบัญญัติที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๕ แล้ว

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่รับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน โดยหลักผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ย่อมมีสิทธิที่จะใช้สอยหรือได้ประโยชน์จากทรัพย์สินของตน แต่ในการใช้สิทธินั้นรัฐธรรมนูญให้มีการกำหนดขอบเขตการใช้สิทธิและขอบเขตการจำกัดสิทธิได้โดยต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายที่กำหนดขอบเขตการใช้สิทธิและการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิของบุคคล

ในทรัพย์สิน กรณีการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ นี้ เป็นมาตรการพิเศษที่ดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งเป็นมาตรการที่คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะของคนส่วนใหญ่ โดยจำกัดสิทธิของคนบางกลุ่มที่กฎหมายสันนิษฐานว่าได้ทรัพย์สินหรือใช้ทรัพย์สินที่มาจากการกระทำความผิด โดยเป็นไปตามหลักแห่งความสัดส่วน อีกทั้งยังมีมาตรการให้เจ้าของทรัพย์สินพิสูจน์ที่มาแห่งทรัพย์สินว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยบริสุทธิ์โดยผ่านกระบวนการศาล ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินที่มีการยึด -อายัดไว้แล้ว ภายหลังพิสูจน์ได้ว่ามิใช่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดก็ให้มีการคืนเจ้าของ หากคืนมิได้ก็ให้ชดเชยราคา จึงถือว่า การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ นี้ มีความจำเป็นต้องตราขึ้นเพื่อเป็นมาตรการในการดำเนินการต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน และเป็นเพียงการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินเท่าที่จำเป็น ซึ่งหากพิสูจน์ได้ว่า ทรัพย์สินนั้นได้มาโดยบริสุทธิ์ก็มีหลักประกันในการได้คืน จึงไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ที่มาตรา ๔๘ ได้บัญญัติรับรองให้กระทำได้ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๔๘

ตามปัญหาข้อสุดท้ายที่ว่า พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ได้พิจารณาวินิจฉัยไว้ในปัญหาข้อแรกแล้วว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ไม่ได้เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางอาญา เป็นบทมาตราที่เกี่ยวกับมาตรการในทางแพ่ง การดำเนินคดีในเรื่องนี้ จึงต้องดำเนินคดีในศาลที่พิจารณาคดีในส่วนแพ่ง การพิจารณาคดีของศาลในส่วนแพ่งก็ต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ ซึ่งเป็นไปตามหลักเรื่องเขตอำนาจศาลตามรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรมและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ บัญญัติการดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ให้ยื่นต่อศาลแพ่ง และการดำเนินคดีให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ จึงชอบแล้วไม่ได้เป็นการบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยรัฐธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แต่อย่างใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยดังนี้

๑. คำสั่งของศาลแพ่งในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ในเรื่องทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

นายอูระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ